

ROMEO

WILLIAM
SHAKESPEARE

TROILUS
A KRESSIDA

TROILUS
AND CRESSIDA

NAKLADATELSTVÍ ROMEO

Přeložil Jiří Josek

Tato kniha

vychází za finanční podpory

Ministerstva kultury České republiky

a jako součást hlavního výzkumného záměru

na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy

„Srovnávací poetika v multikulturním světě“ (VZ 112100005).

Translation, Preface, and Commentary © Jiří Josek, 2002

ISBN 80-86573-01-X

PŘEDMLUVA

Troilus a Kressida je v Shakespearově tvorbě hrou dosti ojedinelou. Je obtížné ji žánrově zařadit, střídavě se označuje jako historie, komedie či tragédie. Hodně nejasností panuje i kolem jejího prvního jevištního uvedení. Byla napsána asi v roce 1602, krátce po **Hamletovi** a v sousedství dalších, tzv. „problémových“ her (**Konec dobrý, všechno dobré** a **Půjčka za oplátku**), odrážejících dobové pocity skepse a deziluze na konci vlády královny Alžběty I. Měla se hrát v divadle *The Globe*, ale je možné, že se za Shakespearova života předváděla pouze jako soukromé představení před studenty právnické fakulty. Když pomineme Drydenovu zcela pozměněnou adaptaci z roku 1679, první věrohodný doklad o jevištním uvedení **Troila a Kressidy** pochází až z konce devatenáctého století a od té doby hra neopouští světová jeviště. Snad se dá bez velké nadsázky říci, že jde o dílo, které předběhlo svou dobu a které plně ocenila až současnost.

Příběh o dobývání Tróje, jež si autor pro svou dramatizaci vybral, patří ovšem ve světovém písemnictví k těm nejstarším a nejčastěji zpracovávaným. Shakespeare mohl vycházet z Homérovy *Iliady*, ať už z originálu či z jejího anglického překladu (kromě osmi předchozích byl tím nejčerstvějším překlad George Chapmana, jehož první část vyšla v roce 1598), inspirací mu mohly být hry Euripidovy, Ovidiovy *Proměny*, různá středověká zpracování, především však anglické trojanské kroniky (Lydgateova a Caxtonova), shrnující líčení událostí tradovaná od údajných očitých svědků až po konec středověku. Pro příběh mileneckého páru byla Shakespearovi asi nejbohatším zdrojem stejnojmenná báseň Geoffreyho Chaucera. Není vyloučené ani to, že hra je bezprostřední reakcí na jinou, nedochovanou hru na stejné téma, jejímiž autory byli Shakespearovi současníci Thomas Dekker a Henry Chettle.

Ať už byly prameny jakékoli, jisté je, že Shakespeare pojal tuto notoricky známou látku polemicky. Vyprávění o bojích legendárních reků a o nešťastné lásce válkou stíhaných milenců bylo v předešlých vyprávěních prostoupeno oslavným patosem a romantickým účastenstvím. Shakespeare chce odbourat nános mýtů, jež se kolem popisovaných událostí vytvořily. Rozpor mezi skutečností a zdáním, to výsostně divadelní téma, které různou měrou prostupuje všechny jeho hry, naposledy právě **Hamleta**, tu vztahuje

k tematice války a lásky a k pohledu na historii vůbec. Postavy a děje trójské války přebírá z pramenů, ale poměřuje je rozumem, podloženým skepsí a životní zkušeností. Znamé skutečnosti slavného eposu domýšlí a přetváří podle jejich vnitřní logiky a podle svého dramatického cítění. Výsledkem je krutě ironický obraz světa s převráceným systémem hodnot. Snad proto je tak obtížné hru žánrově zařadit. Obsahuje totiž jak momenty vrcholné tragiky, tak i hodně neveselého, sarkastického humoru. Souvisí žánrově s dobovými satirami Bena Jonsona a Johna Marstona, ale svým celostním zobrazením světa v groteskní nadsázce i silným protiválečným apelem předjímá modelové a absurdní drama 20. století.

Hra vstupuje do děje „in medias res“, v sedmém roce neúspěšného obléhání Tróje řeckými vojsky, a to v krátkém období příměří. Doba nečinnosti dává hrdinům prostor, aby se zamýšleli nad smyslem svého snažení. Po obsahové stránce je tím dán základ k celkově polemickému, disputaativnímu charakteru hry. Řecké bojovníky ukazuje autor v silně demoralizovaném stavu. Vojevůdce Agamemnon je směšný slaboch bez autority, opora řeckých vojáků Achilles odmítá bojovat, tráví čas lenošením se svým milcem Patroklem a zrádně usiluje o sňatek s dcerou trójského krále Priama Polyxenou. Základní „válečná“ zápleтка hry pojednává především o tom, jak přinutit Achilla, aby se vrátil do boje. Zosnuje ji mazaný Řek Odysseus, při jejím vykonání mu asistuje starý, vysloužilý bojovník Nestor. Za nástroj pro svou lest si vyberou duševně omezeného, ale nadmíru pyšného mladíka Ajaxe. Pozorovatelem a cynickým komentátorem dění je znetvořený bastard Thersites, archetypální postava šaška, jenž jediný smí říkat pravdu a pro něhož je celá trójská válka „humbuk, švindl a vopičina“, která se „točí kolem jedné děvky a jednoho paroháče“.

Souběžně s „válečným příběhem“ se rozvíjí milostný příběh trójského prince Troila a krásné Kressidy. Nabízí se tu paralela se Shakespearovou tragédií **Romeo a Julie**, v níž se rovněž láska mladých lidí střetá se světem, který jí nepřije. Řadou shodných momentů Shakespeare na svou předešlou hru vědomě navazuje. Oběma dvojicím milenců dopřává jedinou noc a raní rozloučení, Julii dává za důvěrnici chůvu, Kressidiným důvěrníkem je její strýc Pandarus. Zatímco ale v první hře je osudová tragédie mladé lásky stěžejním tématem, jehož se týká zhruba devadesát procent dění na scéně, v **Troilovi a Kressidě** je milostný příběh odsunut do pozadí. Ve světě, kde se z lásky stalo politické heslo, pro skutečnou lásku není místo. Ve jménu lásky vyrazili Řekové proti Tróji, ve jménu lásky burcuje Hektor do boje lenivé Řeky, z lásky k Polyxeně Achilles zrazuje své krajany, ale pro dva mladé lidi je v této rozjitřené době láska redukována pouze na kvapný sex a majetnickou žárlivost. V **Romeovi a Julii**, ve hře naplněné renesančním

optimismem, oba milenci umírají, avšak jejich láska přežívá nenávist zneprátených rodů a vede ke smíření, v **Troilovi a Kressidě** milenci přežijí, ale jejich láska je mrtvá dřív, než se narodí.

Intelektuální odstup, s nímž se autor dívá na události trójské války i na milostný příběh, nezbujuje hru dramatického napětí a citového účinku. Vedle převážně kriticky a satiricky pojednaných Řeků s volnými mravy i novodobým kupeckým slovníkem působí Trójané (od nichž mimochodem Angličané historicky odvozují svůj původ) jako představitelé ctností a hodnot odcházejícího světa. V pádu Tróje, předznamenáném už nářky a věstbami šílené Kassandry a zpečetěném bestiální, zbabělou vraždou rytířského Hektora, je přítomen tragický pocit zániku.

Troilus a Kressida se řadí k těm dramatům vrcholného Shakespearova období, která zobrazením historických událostí reflektují přelomový stav autorovy současnosti a možná i subjektivní pocity stárnoucího muže, pro něhož jsou nové mravy a nová doba předzvěstí chaosu a zkázy. Snad lze říci, že právě v této hře vrcholí dramatikova skepse, ztráta víry v moc rozumu a v platnost základních lidských hodnot. Svět jeho hry je světem, ve kterém převládajícím dějem je nečinnost, ve kterém lidé nepoznávají své blízké ani sami sebe, neustále se hledají a předvádějí, protože nic neplatí, vše je pouze „jako“ (hra obsahuje nebývalé množství přirovnání) a nic nemá smysl. Hektor je schopen při debatě s odkazem na přírodní zákony rozumově zdůvodnit, proč je lepší vrátit Helenu, než ji za cenu tisíců padlých držet, a přece se nakonec sám přikloní k iracionalitě a ve jménu pochybné cti a slávy burcuje do nesmyslného sebevražedného boje. Odysseus přednáší v proslulém monologu „o hodnotě“ apoteózu kosmického a lidského řádu, a přitom je tím prvním, kdo řád porušuje. A když nakonec jediný skutečný hrdina Hektor, zmasakrovaný přesilou Myrmidonů, umírá (zčásti i vlastní vinou, když chamtivě zatoužil po zlatém brnění), zásluhy za jeho smrt si navždy připisuje zbabělý Achilles. Na rozdíl od **Hamleta**, kde přežívá naděje, že Horaciovo svědectví vyjeví pravdu o ušlechtilých pohnutkách krutých činů, tato hra v ušlechtilost nevěří a historii má za líbivou masku na tváři ošklivé skutečnosti. Na scéně nakonec zůstává jen kuplíř Pandarus, v tu chvíli odmřštěný a zavřzený, ale dobře si vědomý toho, že jeho služeb v tomto světě bude vždycky zapotřebí.

TROILUS
AND
CRESSIDA

TROILUS
A
KRESSIDA

DRAMATIS PERSONAE

THE PROLOGUE

PRIAM, king of Troy

HECTOR

TROILUS

PARIS

DEIPHOBUS

HELENUS

MARGARELON, a bastard son of Priam

AENEAS

ANTENOR

CALCHAS, a Trojan priest, taking part with the Greeks

PANDARUS, uncle to Cressida

AGAMEMNON, the Grecian general

MENELAUS, his brother

ACHILLES

AJAX

ULYSSES

NESTOR

DIOMEDES

PATROCLUS

THERSITES, a deformed and scurrilous Grecian

ALEXANDER, servant to Cressida

SERVANT TO TROILUS (BOY)

SERVANT TO PARIS

SERVANT TO DIOMEDES

HELEN, wife to Menelaus

ANDROMACHE, wife to Hector

CASSANDRA, daughter to Priam, a prophetess

CRESSIDA, daughter to Calchas

Trojan and Greek soldiers, and attendants.

Scene: Troy, and the Grecian camp before it.

OSOBY

PROLOG

PRIAMUS, trójský král

HEKTOR

TROILUS

PARIS

DEIFOBUS

HELENUS

MARGARELON, Priamův levoboček

AENEAS

ANTENOR

KALCHAS, trójský kněz na straně Řeků

PANDARUS, Kressidin strýc

AGAMEMNON, řecký generál

MENELAUS, jeho bratr

ACHILLES

AJAX

ODYSSEUS

NESTOR

DIOMEDES

PATROKLUS

THERSITES, hrbatý a hubatý Řek

ALEXANDR, Kressidin sluha

TROILŮV SLUHA (CHLAPEC)

PARIDŮV SLUHA

DIOMEDŮV SLUHA

HELENA, Menelaova manželka

ANDROMACHÉ, Hektorova manželka

KASSANDRA, Priamova dcera, věštkyně

KRESSIDA, Kalchasova dcera

Trójské a řecké vojáci a sloužící.

Místa děje: Trója a řecké ležení před ní.

PROLOGUE

Enter Prologue in full armour.

PROLOGUES In Troy, there lies the scene. From isles of Greece
The princes orgulous, their high blood chafed,
Have to the port of Athens sent their ships,
Fraught with the ministers and instruments
Of cruel war: sixty and nine, that wore 5
Their crownets regal, from the Athenian bay
Put forth toward Phrygia; and their vow is made
To ransack Troy, within whose strong immures
The ravish'd Helen, Menelaus' queen,
With wanton Paris sleeps; and that's the quarrel. 10
To Tenedos they come;
And the deep-drawing barks do there disgorge
Their warlike fraughtage. Now on Dardan plains
The fresh and yet unbruised Greeks do pitch
Their brave pavilions: Priam's six-gated city, 15
Dardan, and Tymbria, Helias, Chetas, Troien,
And Antenorides, with massy staples
And corresponsive and fulfilling bolts,
Sperr up the sons of Troy.
Now expectation, tickling skittish spirits, 20
On one and other side, Trojan and Greek,
Sets all on hazard. And hither am I come
A Prologue arm'd, but not in confidence
Of author's pen or actor's voice, but suited
In like conditions as our argument, 25
To tell you, fair beholders, that our play
Leaps o'er the vaunt and firstlings of those broils,
Beginning in the middle, starting thence away
To what may be digested in a play.
Like or find fault; do as your pleasures are: 30
Now good or bad, 'tis but the chance of war.
Exit.

PROLOG

Vystoupí Prolog v plné zbroji.

PROLOG Před námi leží Trója. Do Athén
vyslali rozlícení vládcové
všech řeckých ostrovů své koráby
a na nich vojsko, zbraně, nástroje 5
ukrutné války. Devětašedesát
korouhví vyrazilo z rejdy athénské
a míří na Frygii: s odhodláním
vyplenit Tróju, za jejímiž zdmi
se peleší princ Paris s uloupenou
Menelaovou chotí Helenou. 10
Toť jádro sporu. Už jsou u Tenedu
a už nadmutá břicha lodí zvrací
vražedný náklad. Na dardanských pláních
Řekové, ještě čerství, bez šrámů,
vztyčili hrdé stany. Šest bran Tróje: 15
Dardanova, Timbrijská, Hélská, Chétská,
Antenoridova a Trójská hned
těžkými závorami zamyká
před Řeky Priamovy Trójany.
A tam i tady jitří vyčkávání 20
nepokojného ducha těch, co chtějí
vše vsadit pouze na jedinou kartu.
Já, Prolog, jehož nevyzbrojil autor
mistrným stylem ani herec hlasem,
zato mám zbroj, jakou si žádá boj, 25
přišel jsem, vážení, vám oznámit,
že začínáme přímo vprostřed děje;
průtahy nechceme vás zdržovat,
ať naše hra má jaksepatří spád.
Propadnem-li, či vyjdem z toho se ctí, 30
rozhodne divák a válečné štěstí.
Odejde.

ACT I.

SCENE 1.

TROY. BEFORE PRIAM'S PALACE.

Enter Troilus and Pandarus.

- TROILUS Call here my varlet; I'll unarm again.
Why should I war without the walls of Troy,
That find such cruel battle here within?
Each Trojan that is master of his heart,
Let him to field; Troilus, alas! hath none. 5
- PANDARUS Will this gear ne'er be mended?
- TROILUS The Greeks are strong and skilful to their strength,
Fierce to their skill and to their fierceness valiant;
But I am weaker than a woman's tear,
Tamer than sleep, fonder than ignorance, 10
Less valiant than the virgin in the night
And skillless as unpractised infancy.
- PANDARUS Well, I have told you enough of this: for my part,
I'll not meddle nor make no further. He that will have
a cake out of the wheat must needs tarry the grinding.
- TROILUS Have I not tarried?
- PANDARUS Ay, the grinding; but you must tarry the bolting.
- TROILUS Have I not tarried?
- PANDARUS Ay, the bolting, but you must tarry the leavening.
- TROILUS Still have I tarried. 20
- PANDARUS Ay, to the leavening; but here's yet in the word
'hereafter' the kneading, the making of the cake, the
heating of the oven and the baking; nay, you must stay
the cooling too, or you may chance to burn your lips.
- TROILUS Patience herself, what goddess e'er she be, 25
Doth lesser blench at sufferance than I do.
At Priam's royal table do I sit;
And when fair Cressid comes into my thoughts, -
So, traitor! 'When she comes!' When is she thence?

JEDNÁNÍ I.

SCÉNA 1.

TRÓJA. PŘED PRIAMOVÝM PALÁCEM.

Vystoupí Troilus a Pandarus.

- TROILUS Zavolej sluhu, ať mě odstrojí!
Proč mám jít bojovat za hradby Tróje,
když svádím těžší bitvu tady uvnitř?
Ať si jdou bojovat ti, kteří vládnou
vlastnímu srdci. Troilus srdce ztratil. 5
- PANDARUS Kecy, kecy! Kdy už konečně přestane žvanit?
- TROILUS Řekové jak jsou silní, tak jsou smělí,
jak smělí jsou, tak zruční ve zbrani.
Mě ale porazí i ženský pláč,
jsem krotký jako spánek, hloupý hňup, 10
bázlivý jako panna o půlnoci
a nemotorný jako malý kluk.
- PANDARUS Já už vám svoje řek a víc do toho nos strkat
nebudu. Kdo se těší na koláček, musí si počkat,
než se namele. 15
- TROILUS A nečekal jsem?
- PANDARUS Namlít nestačí. Je třeba počkat, než se to zadělá.
- TROILUS A nečekám snad?
- PANDARUS Zaděláno máme, ale ještě to musí nakynout.
- TROILUS Pořád jen čekat a čekat. 20
- PANDARUS Však už to kyne, ale až to nakyne, musí se
to nejprv uhníst, uválet, pícku roztopit a šup!
peče se to. Ale pozor, nejezte to moc horké,
nebo si popálíte pysk.
- TROILUS Snad ani sama božská trpělivost
se trýzně neleká míň nežli já.
Když ale u královské tabule
jen pomyslím na krásnou Kressidu -
Zas lžu! Copak ji někdy pouštím z mysli? 25

PANDARUS	Well, she looked yesternight fairer than ever I saw her look, or any woman else.	30
TROILUS	I was about to tell thee. When my heart, As wedged with a sigh, would rive in twain, Lest Hector or my father should perceive me, I have, as when the sun doth light a storm, Buried this sigh in wrinkle of a smile. But sorrow, that is couch'd in seeming gladness, Is like that mirth fate turns to sudden sadness.	35
PANDARUS	An her hair were not somewhat darker than Helen's – well, go to – there were no more comparison between the women. But, for my part, she is my kinswoman; I would not, as they term it, praise her, but I would somebody had heard her talk yesterday, as I did. I will not dispraise your sister Cassandra's wit, but –	40
TROILUS	O Pandarus! I tell thee, Pandarus, – When I do tell thee, there my hopes lie drown'd, Reply not in how many fathoms deep They lie indrench'd. I tell thee I am mad In Cressid's love: thou answer'st 'She is fair;' Pour'st in the open ulcer of my heart Her eyes, her hair, her cheek, her gait, her voice, Handlest in thy discourse, O, that her hand, In whose comparison all whites are ink, Writing their own reproach, to whose soft seizure The cygnet's down is harsh and spirit of sense Hard as the palm of ploughman. This thou tell'st me, As true thou tell'st me, when I say I love her; But, saying thus, instead of oil and balm, Thou lay'st in every gash that love hath given me The knife that made it.	45 50 55 60
PANDARUS	I speak no more than truth.	
TROILUS	Thou dost not speak so much.	
PANDARUS	Faith, I'll not meddle in't. Let her be as she is: if she be fair, 'tis the better for her; an she be not, she has the mends in her own hands.	65
TROILUS	Good Pandarus, how now, Pandarus!	
PANDARUS	I have had my labour for my travail; ill-thought on of her and ill-thought on of you; gone between and between, but small thanks for my labour.	
TROILUS	What, art thou angry, Pandarus? What, with me?	70

PANDARUS	Včera jí to teda náramně slušelo. Byla ze všech nejhezčí, to se musí nechat.	30
TROILUS	Něco ti povím. Vždycky když mé srdce pod těžkým vzdechem divže nepukne, aby si Hektor s otcem nevšimli, pohřbím ten vzdech do vrásky úsměvu jak slunce, které blýskne do bouřky. Však smíchem maskovaná bolest drtí jak radost, co se rozplynula v smrti.	35
PANDARUS	Nemít vlasy krapet tmavší než Helena – ale, proč ty dvě vůbec srovnávat? Jednou jsem její přízeň, a tak se nehodí, abych ji vy tento – vychvaloval. Jenže kdyby někdo slyšel, co já slyšel, když jsem ji včera slyšel. Teda ne že bych se chtěl navázat do vaší sestry Kassandry, co se jaksi její inteligence týče, ale –	40
TROILUS	Pandare, prosím tě, když říkám, že jsem pohřbil své naděje, pak neptej se, jak hluboko jsou pod zemí a kolik stál pohřeb. Říkám ti, že šílím láskou po Kressidě, ty na to: „Je moc pěkná.“ Do otevřené rány mého srdce mi sypeš její vlasy, oči, hlas i její ručku, bílou tak, že bělost veškerá vedle ní je černá tuš písčící hanopis na sebe samu, hebkou, že při srovnání chmýří škrábe a sama jemnost dřev jak mozoly. Když na to, že mám rád, mi říkáš tohle, což vše je pravda, místo abys hojil rány, které mi láska zasadila, ještě mi do nich vrážíš ostrou dýku.	45 50 55 60
PANDARUS	Neříkám nic než pravdu.	
TROILUS	Neříkáš celou pravdu.	
PANDARUS	Dobrá, už mlčím. Ať si je taková nebo maková, mně je to jedno. Jestli je hezká, tím líp pro ni, a jestli ne, ať dělá, co umí, já do toho nos strkat –	65
TROILUS	Pandare, co to povídáš?	
PANDARUS	Za dobrotu na žebrotu. Nohy si můžu uběhat, ale vděku se nedočkám. Jen si to rozháším na obou stranách, u vás i u ní.	
TROILUS	Pandare, nezlob se. Zlobíš se? Na mě?	70

PANDARUS	Because she's kin to me, therefore she's not so fair as Helen. An she were not kin to me, she would be as fair on Friday as Helen is on Sunday. But what care I? I care not an she were a black-a-moor; 'tis all one to me.	
TROILUS	Say I she is not fair?	75
PANDARUS	I do not care whether you do or no. She's a fool to stay behind her father; let her to the Greeks; and so I'll tell her the next time I see her. For my part, I'll meddle nor make no more i' the matter.	
TROILUS	Pandarus –	80
PANDARUS	Not I.	
TROILUS	Sweet Pandarus –	
PANDARUS	Pray you, speak no more to me. I will leave all as I found it, and there an end.	
	<i>Exit.</i>	
	<i>Alarum.</i>	
TROILUS	Peace, you ungracious clamours! Peace, rude sounds! Fools on both sides! Helen must needs be fair, When with your blood you daily paint her thus. I cannot fight upon this argument; It is too starved a subject for my sword. But Pandarus – O gods, how do you plague me! I cannot come to Cressid but by Pandar; And he's as tetchy to be woo'd to woo. As she is stubborn-chaste against all suit. Tell me, Apollo, for thy Daphne's love, What Cressid is, what Pandar, and what we? Her bed is India; there she lies, a pearl. Between our Ilium and where she resides, Let it be call'd the wild and wandering flood, Ourself the merchant, and this sailing Pandar Our doubtful hope, our convoy and our bark.	85 90 95 100
	<i>Alarum.</i>	
	<i>Enter Aeneas.</i>	
AENEAS	How now, Prince Troilus! Wherefore not afield?	
TROILUS	Because not there. This woman's answer sorts, For womanish it is to be from thence. What news, Aeneas, from the field today?	
AENEAS	That Paris is returned home and hurt.	105
TROILUS	By whom, Aeneas?	

PANDARUS	Halt je to moje přízeň, takže kam se hrabe na Helenu, že jo? Mít lepší původ, byla by stejně hezká v pátek, jako je Helena ve svátek. Ále co, ať si je třeba ježibaba, mně je to jedno.	
TROILUS	A říkám snad, že není krásná?	75
PANDARUS	Vy si můžete říkat, co se vám uráčí. Holka pitomá, proč radši neutekla s tátou? U Řeků by jí bylo líp. Však já jí to povím, až ji uvidím. A vůbec, já už do toho nos a lautr nic strkat nebudu.	
TROILUS	Pandare.	80
PANDARUS	Jak jsem řek.	
TROILUS	Pandarečku.	
PANDARUS	Už mi, prosím vás, nic neříkejte. Abych si tak ještě páčil prsty. Jdu od toho a basta!	
	<i>Odejde.</i>	
	<i>Za scénou vřava.</i>	
TROILUS	Dost už s tím rámusem! Všichni jste blázni. Helena musí být jak obrázek, když za šminky má denně vaši krev. Já nejsem lačný bít se nalačno pro přežvýkané sousto. Bohové! Proč trestáte mě tímhle Pandarem? Jen on mě může dovést ke Kressidě, však stejně tvrdohlavě brání se mi pomoci, jak ona mě vyslechnout. Apollo, při své lásce k Dafné, pověz, co my jsme zač: Kressida, Pandar, já? Na lůžku, Indii, je ona perla a mezi mnou a ní je širé moře, divoké, plné nástrah. Já jsem kupec a Pandarus – můj průvodce, má bárka, má vratká, vrtošivá naděje.	85 90 95 100
	<i>Vřava.</i>	
	<i>Vystoupí Aeneas.</i>	
AENEAS	Vy, princí Troile? Pročpak nejste v poli?	
TROILUS	Proč? Pro slepičí kvoč. Válčíme pro slepici, proto se hodí tahle odpověď. Máš čerstvé zprávy z boje, Aenee?	
AENEAS	Paris byl raněn a vrátil se domů.	105
TROILUS	A kdopak nám ho ranil?	

AENEAS Troilus, by Menelaus.
 TROILUS Let Paris bleed; 'tis but a scar to scorn;
 Paris is gored with Menelaus' horn.
Alarum.
 AENEAS Hark, what good sport is out of town today!
 TROILUS Better at home, if 'would I might' were 'may.' 110
 But to the sport abroad: are you bound thither?
 AENEAS In all swift haste.
 TROILUS Come, go we then together.
Exeunt.

SCENE 2.
TROY. A STREET.

Enter Cressida and Alexander, her man.

CRESSIDA Who were those went by?
 ALEXANDER Queen Hecuba and Helen.
 CRESSIDA And whither go they?
 ALEXANDER Up to the eastern tower,
 Whose height commands as subject all the vale,
 To see the battle. Hector, whose patience 5
 Is, as a virtue, fix'd, today was moved:
 He chid Andromache and struck his armourer,
 And, like as there were husbandry in war,
 Before the sun rose he was harness'd light,
 And to the field goes he; where every flower 10
 Did, as a prophet, weep what it foresaw
 In Hector's wrath.
 CRESSIDA What was his cause of anger?
 ALEXANDER The noise goes, this: there is among the Greeks
 A lord of Trojan blood, nephew to Hector;
 They call him Ajax.
 CRESSIDA Good; and what of him? 15
 ALEXANDER They say he is a very man per se,
 And stands alone.
 CRESSIDA So do all men, unless they are drunk, sick,
 or have no legs.

AENEAS Menelaus.
 TROILUS To zranění budí spíš smích než pláč,
 když Parida potrkal paroháč.
Vřava.
 AENEAS Dneska se mají venku řádně k dílu.
 TROILUS Radši bych doma zkoušel svoji sílu. 110
 Jen kdybych směl. Co ty? Jdeš zřejmě taky?
 AENEAS Ovšem.
 TROILUS Tak pojďme hrát si na vojáky.
Odejdou.

SCÉNA 2.
TRÓJA. NA ULICI.

Vystoupí Kressida a její sluha Alexander.

KRESSIDA Kdo byly ty dvě, co šly kolem nás?
 ALEXANDR Královna Hekuba a Helena.
 KRESSIDA Kam jdou?
 ALEXANDR Z východní věže, jež se pne
 tak pyšně nad údolím, šly se dívat 5
 na dnešní bitvu. Hektor, který bývá
 vzor rozvahy a klidu, dneska zuřil,
 na Andromaché, svoji ženu, křičel,
 zbil panoše a ještě před svítáním
 jak sedlák vojny navlékl si zbroj
 a chvátal do pole, kde každý květ 10
 prorocky ronil rosu nad tou hrůzou,
 již zplodí jeho hněv.
 KRESSIDA A proč se zlobí?
 ALEXANDR Proslýchá se, že mezi Řeky je
 Hektorův bratranec, původem z Tróje,
 nějaký Ajax.
 KRESSIDA Ajax? No a co? 15
 ALEXANDR A vedle toho prý se žádný chlap
 nemůže postavit.
 KRESSIDA Co by nemoh, když má nohy a není úplně
 namol?

ALEXANDER This man, lady, hath robbed many beasts of their particular additions; he is as valiant as the lion, churlish as the bear, slow as the elephant: a man into whom nature hath so crowded humours that his valour is crushed into folly, his folly sauced with discretion. There is no man hath a virtue that he hath not a glimpse of, nor any man an attainment but he carries some stain of it. He is melancholy without cause, and merry against the hair: he hath the joints of every thing, but everything so out of joint that he is a gouty Briareus, many hands and no use, or purblind Argus, all eyes and no sight. 20

CRESSIDA But how should this man, that makes me smile, make Hector angry? 25

ALEXANDER They say he yesterday coped Hector in the battle and struck him down, the disdain and shame whereof hath ever since kept Hector fasting and waking. 30
Enter Pandarus.

CRESSIDA Who comes here?

ALEXANDER Madam, your uncle Pandarus.

CRESSIDA Hector's a gallant man. 40

ALEXANDER As may be in the world, lady.

PANDARUS What's that? What's that?

CRESSIDA Good morrow, uncle Pandarus.

PANDARUS Good morrow, cousin Cressid. What do you talk of? Good morrow, Alexander. How do you, cousin? 45
When were you at Ilium?

CRESSIDA This morning, uncle.

PANDARUS What were you talking of when I came? Was Hector armed and gone ere ye came to Ilium? Helen was not up, was she? 50

CRESSIDA Hector was gone, but Helen was not up.

PANDARUS Even so: Hector was stirring early.

CRESSIDA That were we talking of, and of his anger.

PANDARUS Was he angry?

CRESSIDA So he says here. 55

PANDARUS True, he was so. I know the cause too: he'll lay about him today, I can tell them that, and there's

ALEXANDR Milá slečno, tenhle mužský obral všechna hovada boží o jejich titulatury: je chrabřej jako lev, mrzoutský jako medvěd, loudavý jako slon, příroda ho, slečno, vycpala takovou snůškou vlastností, až se to v něm všechno promíchalo, tudíž jeho chrabrost hraničí s pitomostí a jeho pitomost je takřka geniální. Na světě není 25 ctnosti, aby od ní neměl špetku, a špinavosti, aby se v ní neomočil. Když trpí, tak bez příčiny, když se raduje, tak natruc. Okusil z každého soudku něco, až je mu z té patlanice nanic. Je jako storuký obr Briareus, kterého schvátíl kostižer: čím víc rukou, tím větší nemešlo, nebo jako stooký Argus, který, jak se říká, pro oči nevidí. 30

KRESSIDA Čím mohl tenhle směšný člověk rozčilit hrdinného Hektora?

ALEXANDR Údajně ti dva na sebe včera narazili v poli a Hektor šel k zemi. Tak se ho to dotklo, že prý pro tu pohanu od té doby nejí a nespí. 35
Vystoupí Pandarus.

KRESSIDA Kdo to sem jde?

ALEXANDR Váš strýček Pandarus, slečno.

KRESSIDA Hektor je skvělý muž. 40

ALEXANDR Nejlepší na světě.

PANDARUS Copak? Copak?

KRESSIDA Dobré jitro, strýčku Pandare.

PANDARUS Dobré, dobré. O čem jste to mluvili? Dobrýtro, Alexandře. Tak copak, neteři, bylas na hradě? 45

KRESSIDA Hned ráno raničko.

PANDARUS O čem jste to mluvili, než jsem přišel? A co Hektor? Už vypraven a v poli, co? A Helena ještě v posteli, co? 50

KRESSIDA Hektor v poli, Helena v posteli.

PANDARUS No jo, no jo. To si teda přivstal.

KRESSIDA Právě o tom jsme mluvili, a taky o tom, že zuřil.

PANDARUS Hektor že zuřil?

KRESSIDA Aspoň tenhle to říká. 55

PANDARUS Ovšem že zuřil. A já vím, proč zuřil. Jenže dneska jim to ukáže. Hektor. A Troilus

Troilus will not come far behind him: let them take heed of Troilus, I can tell them that too.
Exit Alexander.

CRESSIDA What, is he angry too? 60
PANDARUS Who, Troilus? Troilus is the better man of the two.
CRESSIDA O Jupiter! There's no comparison.
PANDARUS What, not between Troilus and Hector? Do you know a man if you see him?
CRESSIDA Ay, if I ever saw him before and knew him. 65
PANDARUS Well, I say Troilus is Troilus.
CRESSIDA Then you say as I say; for, I am sure, he is not Hector.
PANDARUS No, nor Hector is not Troilus in some degrees.
CRESSIDA 'Tis just to each of them; he is himself.
PANDARUS Himself! Alas, poor Troilus! I would he were. 70
CRESSIDA So he is.
PANDARUS Condition, I had gone barefoot to India.
CRESSIDA He is not Hector.
PANDARUS Himself! No, he's not himself, would 'a were himself! Well, the gods are above; time must friend or end. Well, Troilus, well, I would my heart were in her body. No, Hector is not a better man than Troilus. 75
CRESSIDA Excuse me.
PANDARUS He is elder. 80
CRESSIDA Pardon me, pardon me.
PANDARUS Th' other's not come to't; you shall tell me another tale, when th' other's come to't. Hector shall not have his wit this year.
CRESSIDA He shall not need it, if he have his own. 85
PANDARUS Nor his qualities.
CRESSIDA No matter.
PANDARUS Nor his beauty.
CRESSIDA 'Twould not become him; his own's better.
PANDARUS You have no judgment, niece. Helen herself swore th' other day, that Troilus, for a brown favour – for so 'tis, I must confess – not brown neither – 90

jakbysmet. Povídám, ať si dají pozor na Troila. Ať si na něj dají pozor.
Odejde Alexandr.

KRESSIDA Ten taky zuří? 60
PANDARUS Troilus? To je jináč! chlapík!
KRESSIDA Nesahá mu po paty.
PANDARUS Kdo komu? Troilus Hektorovi? Holka, poznáš ty vůbec pořádnýho mužskýho?
KRESSIDA Když ho znám, tak ho poznám. To je jistá věc. 65
PANDARUS Něco ti řeknu: Troilus je Troilus.
KRESSIDA Moje řeč: Hektor to není.
PANDARUS To jistě, ale Hektor taky není Troilus, svým způsobem.
KRESSIDA Tak je to správné. Každý je sám sebou.
PANDARUS Sám sebou? Troilus? Chudák. Kéž by byl sám sebou. 70
KRESSIDA A není?
PANDARUS I kdyby mě hnali bez bot do Indie, není.
KRESSIDA Troilus přece není Hektor.
PANDARUS Ani Hektor, ani Troilus. Není sám sebou. Troilus. Bohužel. Ale jak se říká: Dočkej času jako husa 75
klasů, jakože jsou bohové nad námi. Troile, Troile, kéž by k tobě cítila to co já! Je to jasná věc! Hektor není o nic lepší než Troilus.
KRESSIDA Slitování, strýčku.
PANDARUS Je sice starší – 80
KRESSIDA Prosím vás!
PANDARUS – ale ten mladší ještě neukázal drápků. A až je ukáže, to budeš zpívat jinou, děvenko. Kde by pak vzal Hektor jeho důvtip!
KRESSIDA Co by mu ho bral, má svůj. 85
PANDARUS Jeho schopnosti!
KRESSIDA Láry fáry!
PANDARUS Půvaby!
KRESSIDA Ty by mu neslušely. Má je hezčí.
PANDARUS Kams dala oči, neteřínko? Dokonce i Helena onehdy⁹⁰ povídala, že kdyby nebyl Troilus tak tmavý v obličeji – což on, pravda, je, i když, po pravdě řečeno, není ani tak tmavý jako –

CRESSIDA	No, but brown.	
PANDARUS	'Faith, to say truth, brown and not brown.	95
CRESSIDA	To say the truth, true and not true.	
PANDARUS	She praised his complexion above Paris.	
CRESSIDA	Why, Paris hath colour enough.	
PANDARUS	So he has.	
CRESSIDA	Then Troilus should have too much. If she praised him above, his complexion is higher than his; he having colour enough, and the other higher, is too flaming a praise for a good complexion. I had as lief Helen's golden tongue had commended Troilus for a copper nose.	100 105
PANDARUS	I swear to you. I think Helen loves him better than Paris.	
CRESSIDA	Then she's a merry Greek indeed.	
PANDARUS	Nay, I am sure she does. She came to him th' other day into the compassed window – and, you know, he has not past three or four hairs on his chin,–	110
CRESSIDA	Indeed, a tapster's arithmetic may soon bring his particulars therein to a total.	
PANDARUS	Why, he is very young, and yet will he, within three pound, lift as much as his brother Hector.	115
CRESSIDA	Is he so young a man and so old a lifter?	
PANDARUS	But to prove to you that Helen loves him, she came and puts me her white hand to his cloven chin –	
CRESSIDA	Juno have mercy! How came it cloven?	120
PANDARUS	Why, you know 'tis dimpled: I think his smiling becomes him better than any man in all Phrygia.	
CRESSIDA	O, he smiles valiantly.	
PANDARUS	Does he not?	
CRESSIDA	O yes, an 'twere a cloud in autumn.	125
PANDARUS	Why, go to, then. But to prove to you that Helen loves Troilus –	
CRESSIDA	Troilus will stand to the proof, if you'll prove it so.	
PANDARUS	Troilus! Why, he esteems her no more than I esteem an addle egg.	130

KRESSIDA	– černý!	
PANDARUS	Abych pravdu řek, je tmavý a není tmavý.	95
KRESSIDA	Abych pravdu řekla, lžete.	
PANDARUS	Helena říkala, že ani Paris nemá takovou pleť.	
KRESSIDA	A Paris je přitom dost snědý, vidíte?	
PANDARUS	Hotový cikán.	
KRESSIDA	Tak to je na tom Troilus hodně bledě, když ho Helena takhle pochválila. Když totiž v porovnání s ním očernila Parida, to by Troilus, který je o poznání snědší než osmahlý Paris, musel být hotový zulukafr, kdyby se o něj měl zlatý Helenin jazýček taky někdy otřít.	100 105
PANDARUS	Mluv si, co chceš, ale Troila má Helena ještě radši než Parida.	
KRESSIDA	Kdo by to řek, že tahle Řekyně bude takhle trojčit?	
PANDARUS	Namouduši že ho miluje. Onehdá se k němu přitočila v arkýři, a víš, jak on má na bradě sotva ty tři čtyři chloupečky –	110
KRESSIDA	Jistě, to ochlupení by mu spočítal prvňáček na jedné ruce.	
PANDARUS	Je ještě mladý, ale když se pustí s Hektorem do křížku, lecjaký hmat svede líp než on.	115
KRESSIDA	Tak mladý, a už tak svůdný chmaták?	
PANDARUS	Ale abych ti dokázal, jak ho Helena miluje: přitočí se k němu a bělostnou ručkou ho chytne za jeho rozštíplou bradičku –	
KRESSIDA	Bohové nelítostní! Kdo mu ji rozštíp?	120
PANDARUS	Však víš, má na bradě dűlek. Jeho úsměvu se ve Frygii žádný nevyrovná.	
KRESSIDA	No právě.	
PANDARUS	Že jo.	
KRESSIDA	Nikdo ho nemá tak křivý.	125
PANDARUS	Prosím tebe! Ale abych ti dokázal, jak ho Helena miluje –	
KRESSIDA	Hlavně aby dokázal on milovat ji.	
PANDARUS	Troilus? Ten o ni přece nestojí, ani co by se za nehet vešlo.	130

- CRESSIDA If you love an addle egg as well as you love an idle head, you would eat chickens i' the shell.
- PANDARUS I cannot choose but laugh, to think how she tickled his chin: indeed, she has a marvellous white hand, I must needs confess – 135
- CRESSIDA Without the rack.
- PANDARUS And she takes upon her to spy a white hair on his chin.
- CRESSIDA Alas, poor chin! Many a wart is richer.
- PANDARUS But there was such laughing! Queen Hecuba laughed that her eyes ran o'er. 140
- CRESSIDA With millstones.
- PANDARUS And Cassandra laughed.
- CRESSIDA But there was more temperate fire under the pot of her eyes. Did her eyes run o'er too?
- PANDARUS And Hector laughed. 145
- CRESSIDA At what was all this laughing?
- PANDARUS Marry, at the white hair that Helen spied on Troilus' chin.
- CRESSIDA An't had been a green hair, I should have laughed too.
- PANDARUS They laughed not so much at the hair as at his pretty answer. 150
- CRESSIDA What was his answer?
- PANDARUS Quoth she, 'Here's but two and fifty hairs on your chin, and one of them is white.'
- CRESSIDA This is her question. 155
- PANDARUS That's true; make no question of that. 'Two and fifty hairs' quoth he, 'and one white: that white hair is my father, and all the rest are his sons.' 'Jupiter!' quoth she, 'which of these hairs is Paris, my husband?' 'The forked one,' quoth he, 'pluck't out, and give it him.' But there was such laughing! and Helen so blushed, an Paris so chafed, and all the rest so laughed, that it passed. 160
- CRESSIDA So let it now; for it has been while going by.
- PANDARUS Well, cousin. I told you a thing yesterday; think on't. 165
- CRESSIDA So I do.
- PANDARUS I'll be sworn 'tis true; he will weep you, an 'twere a man born in April.

- KRESSIDA Míníte-li svůj vlastní nehet, řekl jste opravdu špinavost.
- PANDARUS Musím se smát, když si vzpomenu, jak ho pošimrala pod bradičkou – ručičku má teda běloučkou, přiznávám – 135
- KRESSIDA – bez mučení –
- PANDARUS – a že prý mu najde na bradě bílý vous.
- KRESSIDA Chudák holobrada! To i bradavice mívá chlupů více.
- PANDARUS To bylo smíchu. Královna Hekuba se smála, až jí tekly slzy – 140
- KRESSIDA – jako hráchy.
- PANDARUS – Cassandra se smála.
- KRESSIDA Ale slzu neukápla. Ta v sobě nemá dost páry, aby se rozbřečela.
- PANDARUS Hektor se chechtal. 145
- KRESSIDA A co je tak pobavilo?
- PANDARUS Přece ten bílý chlup, co našla Helena Troilovi na bradě.
- KRESSIDA Kdyby byl zelený, smála bych se taky.
- PANDARUS Nesmáli se ani tak tomu chlupu jako spíš jeho trefné odpovědi. 150
- KRESSIDA Co odpověděl potrefený?
- PANDARUS Ona povídá: „Máte dvaapadesát vousů na bradě a jeden z nich je bílý.“
- KRESSIDA To byla otázka? 155
- PANDARUS Žádná otázka. Pravda je to. „Dvaapadesát,“ povídá on, „a jeden z nich bílý? Ten bílý je můj otec a ostatní jsou jeho synové.“ „U Jupitera!“ vzkřikla, „a který z nich je Paris, můj manžel?“ „Ten, co je na konečku roztrpený, jako by měl růžky,“ on na to, „jen ho vytrhněte a ty parůžky mu dejte.“ A všichni se pustili do velkého smíchu! Helena se červenala, Paris zuřil a ostatní se chechtali, že to přestávalo všechno. 160
- KRESSIDA Taky přestaňte. Už toho bylo víc než dost.
- PANDARUS No dobře. Něco jsem ti včera řek. Přemýšlej o tom. 165
- KRESSIDA Přemýšlím.
- PANDARUS Ať se propadnu, jestli to není pravda. Pláče kvůli tobě jako nebe v dubnu.

- CRESSIDA And I'll spring up in his tears, an 'twere a nettle
against May. 170
A retreat sounded.
- PANDARUS Hark! They are coming from the field. Shall we
stand up here, and see them as they pass toward
Ilium? Good niece, do, sweet niece Cressida.
- CRESSIDA At your pleasure.
- PANDARUS Here, here, here's an excellent place; here we may 175
see most bravely. I'll tell you them all by their
names as they pass by; but mark Troilus above the rest.
- CRESSIDA Speak not so loud.
Enter Aeneas and passes over.
- PANDARUS That's Aeneas, is not that a brave man? He's one of
the flowers of Troy, I can tell you. But mark 180
Troilus; you shall see anon.
Enter Antenor and passes over.
- CRESSIDA Who's that?
- PANDARUS That's Antenor: he has a shrewd wit, I can tell you;
and he's a man good enough, he's one o' the soundest
judgments in whosoever, and a proper man 185
of person. When comes Troilus? I'll show you
Troilus anon: if he see me, you shall see him nod at me.
- CRESSIDA Will he give you the nod?
- PANDARUS You shall see.
- CRESSIDA If he do, the rich shall have more. 190
Enter Hector and passes over.
- PANDARUS That's Hector, that, that, look you, that; there's a
fellow! Go thy way, Hector! There's a brave man,
niece. O brave Hector! Look how he looks! There's
a countenance! Is't not a brave man?
- CRESSIDA O, a brave man! 195
- PANDARUS Is a' not? It does a man's heart good. Look you what
hacks are on his helmet! Look you yonder, do you see?
Look you there: there's no jesting; there's laying on,
take't off who will, as they say: there be hacks!
- CRESSIDA Be those with swords? 200
- PANDARUS Swords! Any thing, he cares not; an the devil
come to him, it's all one. By God's lid, it does one's
heart good.

- KRESSIDA Aby nesplakal nad vejdělkem, až se v máji spálí
a zjistí, že zavodňoval kopřivu. 170
Troubení k návratu z bitvy.
- PANDARUS Slyšíš? Už se budou vracet. Pojďme si tamhle
stoupnout a koukneme se, jak potáhnou na hrad.
No tak, Kressido, neteřinko, pojďme.
- KRESSIDA Když vás to baví.
- PANDARUS Tady! Tady! Tohle je výborné místo! 175
Tady je uvidíme nejlíp. Řeknu ti, kdo je kdo,
až půjdou kolem. Ale hlavně si všimni Troila!
- KRESSIDA Ne tak nahlas.
Vystoupí Aeneas a přejde kolem.
- PANDARUS Tohle je Aeneas, udatný chlapík. Patří k výkvětu
Tróje, jen co je pravda. Ale počkej si na Troila. 180
Hned ho uvidíš.
Vystoupí Antenor a přejde kolem.
- KRESSIDA Kdo je tohle?
- PANDARUS Antenor. To je, pane, hlavička. Chlap jak
se patří. Málokomu v Tróji to myslí tak jako
jemu. A švihák. Ale kde je Troilus? Počkej, 185
až ti ho ukážu. Jen co mě uvidí, hned nám bude
kynout.
- KRESSIDA Hrozná představa.
- PANDARUS Proč?
- KRESSIDA Kynutý voják! To se vám líbí? 190
Vystoupí Hektor a přejde kolem.
- PANDARUS Tady jde Hektor. No podívej, podívej se, to je
chlapík! Hektore, jen tak dál! To je chlap udatná!
Heroj, holka, opravdický hrdina. Koukni se na
tu postavu! To je pašák!
- KRESSIDA Opravdu pašák. 195
- PANDARUS Vid! Člověku zrovna srdce poskočí. Vidíš ty šrámy,
co má na helmici? No tohle! Kolik jich je!
To teda nebyla žádná legrace! To musel být
sec mazec! Takhle posekaná helma!
- KRESSIDA To má od mečů? 200
- PANDARUS Od mečů a vůbec všeho, jemu je to jedno.
Kdyby po něm šel sám satanáš, jemu je to fuk!
Mordyjé! To je pastva pro oči.

Enter Paris and passes over.

Yonder comes Paris, yonder comes Paris. Look ye
yonder, niece; is't not a gallant man too, is't not? 205
Why, this is brave now. Who said he came hurt home
today? He's not hurt. Why, this will do Helen's heart
good now, ha! Would I could see Troilus now!
You shall see Troilus anon.

Enter Helenus and passes over.

CRESSIDA Who's that? 210

PANDARUS That's Helenus. I marvel where Troilus is. That's
Helenus. I think he went not forth today. That's
Helenus.

CRESSIDA Can Helenus fight, uncle?

PANDARUS Helenus? No. Yes, he'll fight indifferent well. 215
I marvel where Troilus is. Hark! Do you not hear
the people cry 'Troilus'? Helenus is a priest.

Enter Troilus and passes over.

CRESSIDA What sneaking fellow comes yonder?

PANDARUS Where? Yonder? That's Deiphobus. 'Tis Troilus!
There's a man, niece! Hem! Brave Troilus! 220
The prince of chivalry!

CRESSIDA Peace, for shame, peace!

PANDARUS Mark him; note him. O brave Troilus! Look well
upon him, niece, look you how his sword is bloodied,
and his helm more hacked than Hector's, and 225
how he looks, and how he goes! O admirable youth!
He ne'er saw three and twenty. Go thy way, Troilus,
go thy way! Had I a sister were a grace, or a daughter
a goddess, he should take his choice. O admirable
man! Paris? Paris is dirt to him; and, I warrant, 230
Helen, to change, would give an eye to boot.

Enter common soldiers and pass over.

CRESSIDA Here come more.

PANDARUS Asses, fools, dolts! Chaff and bran, chaff and bran!
Porridge after meat! I could live and die i' the eyes
of Troilus. Ne'er look, ne'er look, the eagles are 235
gone: crows and daws, crows and daws! I had rather
be such a man as Troilus than Agamemnon
and all Greece.

Vystoupí Paris a přejde kolem.

A koutni, Paris. Tady jde Paris. Podívej, neteři.
To je, panečku, fešák, vid'! A odvážný voják. 205
Kdo to povídal, že se vrátí domů kvůli zranění?
Vždyť je jako rybička. Helence srdíčko poskočí.
Jen aby už tu byl Troilus. Počkej si na Troila.
Hned ho uvidíš.

Vystoupí Helenus a přejde kolem.

KRESSIDA Kdo je tohle? 210

PANDARUS Helenus. Kde může ten Troilus vězet?
Helenus je to. Že by dneska vůbec nevytáh?
Tohle je Helenus.

KRESSIDA Umí Helenus bojovat, strýčku?

PANDARUS Helenus? Kdepak. Co to povídám. Umí. Docela 215
obstojně. Jenže kde zůstal Troilus? Pozor! Nezdá se ti,
že davy křičí: „Troilus?“ Helenus je kněz.

Vystoupí Troilus a přejde kolem.

KRESSIDA A kdo je tenhle kuliferda?

PANDARUS Kde? Jo tamhle? To je Deifobus. Troilus!
Troilus je to. Ehm. To je chlap! Troilus! To je rytíř! 220
Sláva!

KRESSIDA Tiše! Nedělejte tady ostudu. Tiše!

PANDARUS No koutni, no podívej se na něj! Udatný Troilus!
Jen si ho pořádně prohlídni, neteřinko. Vidíš, jak má
zkrvavený meč? A helmu má ještě víc posekanou 225
než Hektor. To je chlapák! A jak si vykračuje. Mladá
krev! Ještě mu není třídvacet. Jen tak dál, Troile!
Jen tak dál! Kdybych já měl sestru Grácií, anebo moje
dcera byla bohyně, klidně mu ji dám. To je mužskej
jedna radost. Paris? Ten je vedle něho nicka. 230
Helena by oblízla všech deset, kdyby mohla měnit.

Vystoupí vojáci a přejdou kolem.

KRESSIDA Tady jdou další.

PANDARUS Póvl, čučkaři, žabaři, třetí sorta. To je jako dát si
pečínku a pak se cpát ovesnou kaší. Zato Troilus!
Tomu bych lízal prach z bot. Šetři si oči, 235
neteři, už je po paradě. Orli jsou pryč a tohle
jsou vrány, kavky a vrány, nic víc. Takový Troilus je
podle mě lepší než Agamemnon s celým Řeckem.

CRESSIDA	There is among the Greeks Achilles, a better man than Troilus.	240
PANDARUS	Achilles! A drayman, a porter, a very camel.	
CRESSIDA	Well, well.	
PANDARUS	'Well, well!' why, have you any discretion? Have you any eyes? Do you know what a man is? Is not birth, beauty, good shape, discourse, manhood, learning, gentleness, virtue, youth, liberality, and such like, the spice and salt that season a man?	245
CRESSIDA	Ay, a minced man, and then to be baked with no date in the pie, for then the man's date's out.	250
PANDARUS	You are such a woman! One knows not at what ward you lie.	
CRESSIDA	Upon my back, to defend my belly; upon my wit, to defend my wiles; upon my secrecy, to defend mine honesty; my mask, to defend my beauty; and you, to defend all these: and at all these wards I lie, at a thousand watches.	255
PANDARUS	Say one of your watches.	
CRESSIDA	Nay, I'll watch you for that; and that's one of the chiefest of them too. If I cannot ward what I would not have hit, I can watch you for telling how I took the blow; unless it swell past hiding, and then it's past watching.	260
PANDARUS	You are such another!	265
	<i>Enter Troilus's Boy.</i>	
BOY	Sir, my lord would instantly speak with you.	
PANDARUS	Where?	
BOY	At your own house; there he unarms him.	
PANDARUS	Good boy, tell him I come.	
	<i>Exit Boy.</i>	
	I doubt he be hurt. Fare ye well, good niece.	270
CRESSIDA	Adieu, uncle.	
PANDARUS	I'll be with you, niece, by and by.	
CRESSIDA	To bring, uncle?	
PANDARUS	Ay, a token from Troilus.	

KRESSIDA	A co ten Řek Achilles? Ten je prý vůbec nejlepší.	240
PANDARUS	Achilles? Ten poskok a tatrman? Takový budižkníchemu?	
KRESSIDA	Počkat! Počkat!	
PANDARUS	Jakýpak počkat? Máš ty krapet soudnosti? Koukáš očima? Víš ty, co je pořádněj chlap? Copak není urozenost, krása, urostlá postava, vytříbená mluva, ²⁴⁵ zmužilost, vzdělání, jemnost, ušlechtilost, mládí, velkorysost a vůbec tohle všechno kořením a solí pravého muže?	
KRESSIDA	Jen mu tu jeho mužnost pořádně nasolte, aby mu vydržela.	250
PANDARUS	Co ty jsi za ženskou? Čím to, že člověka vždycky hned usadíš?	
KRESSIDA	Čím ho usadím? Zadm, abych si ochránila předeck. Vtipem, abych si ochránila, co mám za lubem, počestností, abych si ochránila čest, a škraboškou, ²⁵⁵ abych si ochránila své půvaby. Vás ovšem usadím prostě jen tak, abych zachránila všechno ostatní. To je má obranná linie.	
PANDARUS	Tak si ty svoje linie hezky braň. Pozor na to.	
KRESSIDA	A vy si dejte pohov a přestaňte pozorovat, před čím se mám mít na pozoru. Protože když já si nedám pozor na své chování, vaše nevychované pozornosti mě neuchrání, abych nechovala.	260
PANDARUS	Co ty jsi za ženskou?	265
	<i>Vystoupí Troilův sluba.</i>	
SLUHA	Pane, shání vás můj pán.	
PANDARUS	A kde je?	
SLUHA	U vás v domě. Zrovna si svléká zbroj.	
PANDARUS	Řekni mu, že už jdu.	
	<i>Odejde Troilův sluba.</i>	
	Snad nebude raněný. Sbohem, neteřinko.	270
KRESSIDA	Adié, strýčku.	
PANDARUS	Na každý pád, brzy se uvidíme.	
KRESSIDA	A jaký pád máte na mysli, strýčku Pandare?	
PANDARUS	Tvůj, až uvidíš ten dáreček, co ti Troilus pošle.	

Exit.

CRESSIDA By the same token, you are a bawd. 275
 Words, vows, gifts, tears, and love's full sacrifice,
 He offers in another's enterprise;
 But more in Troilus thousand fold I see
 Than in the glass of Pandar's praise may be;
 Yet hold I off. Women are angels, wooing: 280
 Things won are done; joy's soul lies in the doing.
 That she beloved knows nought that knows not this:
 Men prize the thing ungain'd more than it is.
 That she was never yet that ever knew
 Love got so sweet as when desire did sue. 285
 Therefore this maxim out of love I teach:
 'Achievement is command; ungain'd, beseech.'
 Then though my heart's content firm love doth bear,
 Nothing of that shall from mine eyes appear.

Exeunt.

SCENE 3.
THE GRECIAN CAMP.
BEFORE AGAMEMNON'S TENT.

Scmet. Enter Agamemnon, Nestor, Ulysses, Menelaus, and others.

AGAMEMNON Princes,
 What grief hath set the jaundice on your cheeks?
 The ample proposition that hope makes
 In all designs begun on earth below
 Fails in the promised largeness: cheques and disasters 5
 Grow in the veins of actions highest rear'd,
 As knots, by the conflux of meeting sap,
 Infect the sound pine and divert his grain
 Tortive and errant from his course of growth.
 Nor, princes, is it matter new to us 10
 That we come short of our suppose so far
 That after seven years' siege yet Troy walls stand;
 Sith every action that hath gone before,
 Whereof we have record, trial did draw
 Bias and thwart, not answering the aim, 15
 And that unbodied figure of the thought
 That gave't surmised shape. Why then, you princes,
 Do you with cheeks abash'd behold our works,

Odejde.

KRESSIDA Zato vy jste dopad: jako kuplíř! 275
 Nabízí dary, cituplnou něhou
 toká a slzí, ale pro druhého.
 Troilus je stokrát více dokonaly
 než v matném lesku Pandarovy chvály.
 Však počkám. Nejvzácnější bývá žena, 280
 dokud je neznámá a nedotčená.
 Vždyť která tohle neví, neví nic,
 že muž po tom, co nemá, touží víc,
 a leckterá se sama přesvědčí,
 že marná touha bývá největší. 285
 Dodneška platí staré přísloví:
 Unikej mu, chceš-li ho ulovit.
 A proto, i když mám ho tuze ráda,
 musím mu z lásky ukazovat záda.

Odejde.

SCÉNA 3.
ŘECKÉ LEŽENÍ.
PŘED AGAMEMNONOVÝM STANEM.

Tuš. Vystoupí Agamemnon, Nestor, Odysseus, Menelaus a další.

AGAMEMNON Řekové,
 proč tváříte se takhle zbědovaně?
 Nic nedopadne tak, jak velkolepě
 to malovala lačná naděje. 5
 Překážky, zvraty často zkříží cestu
 skutkům, jež vytkly si nejvyšší mety,
 tak jako suky z přebujelé mízy
 kmen zdravé sosny nahlodají tak,
 že zpomalí a zkříví její růst. 10
 A proto ani teď nás nepřekvapí,
 že vzdor všem předpokladům valy Tróje
 po sedmiletém boji ještě stojí.
 Co svět je světem, platilo a platí,
 že do cesty se staví překážky, 15
 že nic se neodvíví přímo, lehce,
 tak, aby žhavá myšlenka se zkula
 v žádaný tvar. Proč tedy, pánové,
 hledíte nevlídně na naši věc,

	And call them shames? Which are indeed nought else	
	But the protractive trials of great Jove	20
	To find persistive constancy in men,	
	The fineness of which metal is not found	
	In fortune's love; for then the bold and coward,	
	The wise and fool, the artist and unread,	
	The hard and soft seem all affined and kin.	25
	But, in the wind and tempest of her frown,	
	Distinction, with a broad and powerful fan,	
	Puffing at all, winnows the light away;	
	And what hath mass or matter, by itself	
	Lies rich in virtue and unmingled.	30
NESTOR	With due observance of thy godlike seat,	
	Great Agamemnon, Nestor shall apply	
	Thy latest words. In the reproof of chance	
	Lies the true proof of men. The sea being smooth,	
	How many shallow bauble boats dare sail	35
	Upon her patient breast, making their way	
	With those of nobler bulk!	
	But let the ruffian Boreas once enrage	
	The gentle Thetis, and anon behold	
	The strong-ribb'd bark through liquid mountains cut,	40
	Bounding between the two moist elements,	
	Like Perseus' horse. Where's then the saucy boat	
	Whose weak untimber'd sides but even now	
	Corivall'd greatness? Either to harbour fled,	
	Or made a toast for Neptune. Even so	45
	Doth valour's show and valour's worth divide	
	In storms of fortune; for in her ray and brightness	
	The herd hath more annoyance by the breeze	
	Than by the tiger; but when the splitting wind	
	Makes flexible the knees of knotted oaks,	50
	And flies fled under shade, why, then the thing of courage	
	As roused with rage with rage doth sympathize,	
	And with an accent tuned in selfsame key	
	Retorts to chiding fortune.	
ULYSSES	Agamemnon,	
	Thou great commander, nerves and bone of Greece,	55
	Heart of our numbers, soul and only spirit.	
	In whom the tempers and the minds of all	
	Should be shut up, hear what Ulysses speaks.	
	Besides the applause and approbation,	
	<i>(To Agamemnon)</i>	

	pohanou nazýváte to, co je	
	jen zkouškou, kterou bozi prověřují	20
	si naši výdrž, fortel pravých mužů,	
	tu ryzost, kterou přízeň Štěstěny	
	zanese hlušinou. Vždyť chlap či baba,	
	mudrc či hlupák, schopný, neschopný	
	jsou v dobách klidu jeden jako druhý.	25
	Když ale zlostný víchr udeří,	
	pak oddělí se lehce zrno od plev.	
	Ten nápor odvane vše bezcenné,	
	a co má váhu, hodnotu, se zjeví	
	v nejčistší podobě jak vzácný kov.	30
NESTOR	S patričnou úctou k tvému úřadu	
	já, Nestor, rád bych, Agamemnone,	
	rozvedl, co jsi řekl. Jen v krutých zkouškách	
	muž osvědčí svou mužnost. Na moři,	35
	které je klidné, ledasjaká bárka	
	si troufne trpělivé vody brázdít	
	po boku vznešenějších korábů.	
	Ledva však od severu zaduje,	
	co vidíme uprostřed vzdutých živlů?	
	Jak okřídlený Pegas horou vod	40
	se prodírá jen silnoboký koráb.	
	A kde je člunek? Ta titěrná loďka,	
	která se chtěla s velikostí měřit?	
	Buď rychle prchla do přístavu, nebo	
	ji Neptun pohltil. A právě tak	45
	jen v smrtích osudu se pravá chrabrost	
	oddělí od zdánlivé. V letním slunci	
	si stádo vytrpí víc od ovádů	
	než od tygra, leč když se zvedne víchr,	
	jenž sukovité duby kloní k zemi,	50
	mouchy se ztratí a odvážný tvor,	
	zburcován těmi běsy, jak sám běs	
	v souzvuku ryčném krutě udeří	
	do kruté sudby.	
ODYSSEUS	Agamemnone,	
	náš veliteli, mozku, páteři,	55
	jež sama nese tužby nás všech Řeků,	
	ty srdce zástupů, jež pro nás bije,	
	dovol, ať Odysseus promluví.	
	Než se tak stane, musím vyjádřit	
	<i>(K Agamemnonovi)</i>	